

מיטב המאמרים הווראטים והסיפורים ב'לקראת שבת מלכתא' אתם מוזמנים לעיין בניוזלטר שישלח מחר יום ה' **מחר**

הדרך היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף מ"ד
הדרך היומי בהלכה: סימן קס"ח אמצע סעיף ח' 'ואי אכיל' עד סעיף י'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק ב' עד 'גם נוכל לאמור'

לוח
לימוד
יומי

השידוך שהתעכב בגלל עניית 'אמן'

הגיע הצדיק לביתו שבטלז, ובני הבית חרדו
לקראתו: "כיצד הסתיים העניין", הם שאלו, "האם
אכן נסגר השידוך בשעה טובה ומוצלחת?".

אבל הגאון מטלז כמעט לא שמע אותם. כל מעייניו
נתונים היו בהלכה החדשה שלמד מפי הגאון
מוילנא, ומבלי שהשיב לבני המשפחה על שאלתם
ביקש מהם להכין סעודה על אתר.

בטוחים היו בני המשפחה שאכן נסגר השידוך
בשעה טובה, ובשמחה רבה מיהרו להכין סעודה
חגיגית ולהזמין את השכנים והקרובים להשתתף
בשמחת אירוסי הבת כלילת המעלות.

ישבו בני הבית והאורחים, והבחינו בהתרגשות
האוחזות באבי המשפחה. בטוחים היו שההתרגשות
נובעת מכך שזכה למצוא לבתו חתן בר אוריין, אלא
שלפני ברכת המזון נכונה להם הפתעה גדולה.

"ילדי וידידי", אמר הגאון מטלז, "הבו לי כוס של
ברכה, כדי שנוכל לברך ברכת המזון, ובהגיעי לסוף
ברכת 'הטוב והמיטיב', לאחר שאומר "אל יחסרנו",
אמרו אחרי אמן, כי עד היום טעינו בכך שלא ענינו
אמן על ברכה זו".

"אבל מה לגבי השידוך?", כבר לא הצליחו בני הבית
להתאפק מלשאול, "האם אכן נסגר השידוך בשעה
טובה?".

"השידוך בוא יבוא", השיב הגאון. "אל דאגה. אולי
הוא יתעכב ימים אחדים, לא נורא. אבל אמירת
'אמן' שהוחמצה לעולם לא תשוב".

יעקב א. לוסטיגמן

הגאון הצדיק רבי ליב חסיד מטלז זצ"ל, עסק
בחיפוש חתן תלמיד חכם לבתו כלילת המעלות
שהגיעה לפרק 'בתולה נישאת'. באותם ימים עלתה
הצעת שידוך עם בחור תלמיד חכם וירא שמים, בן
למשפחת רבנים נכבדה ומפורסמת.

לאחר דין ודברים החליט הגאון מטלז להתקדם
עם הצעת השידוך, והודיע לשליח ששיגר לבית
המחותן העתידי שלו, שבכוונתו להגיע לעיר מגוריו
וילנא, כדי להפגש עמו ולדון אתו בפרטי השונים
אותם יש לברר לפני ששוברים צלחת בשעה טובה.

ארז הגאון מעט מטלטלים, לקח עמו כמה מספרי
הלימוד שלו ויצא לדרך. בהגיעו לוילנא מיהר לסור
לביתו של הגאון מוילנא זיע"א, כדי לקבל את
ברכתו לפני שהוא פונה לסגור את ענייני השידוך.

בהגיעו לבית הגאון מוילנא היה שקוע הגר"א
באמירת ברכת המזון. עמד הגאון מטלז ביראת
כבוד עצומה, והאזין למילות הברכה היוצאות
מפי הגר"א במתינות ובכוונה גדולה. בהגיעו לסוף
ברכת 'הטוב והמיטיב' הבחין הגאון מטלז כי הגאון
מוילנא עונה 'אמן' לאחר "אל יחסרנו".

נרעש הגאון מטלז ונחרד עד מאוד: "אוי לי
שהחסרתי כל ימי אמירת 'אמן' לברכה זו", אמר
לעצמו. "עכשיו שלמדתי הלכה זו, אמחר לשוב
לביתי כדי ללמד לבני משפחתי את ההלכה
החשובה הזאת". כעבור דקות אחדות כבר יצא
מוילנא בדרכו לטלז.

עוגה שהוסיפו לה לאחר האפיה שכבה שברכתה 'שהכל' -

מה מברכים עליה?

מאכל שאחד ממרכיביו העיקריים הוא מחמשת מיני דגן - חטה, שעורה, כוסמין, שבולת שועל ושיפון - ברכתו 'מזונות'. אולם, מאפה ממיני דגן, אשר הוסיפו לו לאחר תום האפיה שכבה עבה או מילוי שאין בהם תערובת של מיני דגן - יש לברך על התוספת בנפרד, אלא אם כן מדובר בתוספת מועטה שמטרתה רק להטעים את המאפה, וכדומה, וכגון שכבה דקה של גלידה מעל גבי עוגה. ומאפה דק מאד שנועד רק להחזיק באמצעותו את השכבה שמעליו או את המילוי - מברכים עליו את הברכה הראויה לשכבה או למילוי בלבד, ולא מזונות, ואף אם נאפו יחד, כיון שהמאפה 'טפל' לשכבה ולמילוי; אך אם אוכל את המאפה בפני עצמו, מברך 'מזונות'. [סעיף ח וס"ק מד-מו; ביאורים ומוספים דרשו, 37-36]

גלידה בגביע - האם מברכים 'מזונות' על הגביע?

כאמור, מאפה ממיני דגן שנועד להחזיק באמצעותו מאכל אחר שברכתו אינה 'מזונות' - יש לברך על המאכל ולא המאפה. לפיכך, האוכל גלידה בגביע, יברך רק על הגלידה ולא על הגביע, אלא אם כן הוא חפץ לאכול גם את הגביע מפני שטעמו חביב עליו, שאז יאכל מעט מהגביע תחילה, ויברך עליו מזונות, ולאחר מכן יברך על הגלידה. ויש אומרים שבכל אופן אין מברכים על הגביע, כיון שהוא 'טפל' לגלידה, ואין מטרת האוכל לאכול אותו אלא את הגלידה; ואף אם נותר מעט מהגביע בסיום אכילת הגלידה, ואוכלו (כדי שלא לזרוקו) - אינו מברך עליו מזונות. ויש שכתב שאף אם יש לגביע טעם מתוק, הריהו טפל לגלידה ואין מברכים עליו. [ביאורים ומוספים דרשו, 35]

האם מברכים 'מזונות' על עוגת טורט כ'מנה אחרונה' בסעודה?

האוכל סעודת פת, פוטר בברכת 'המוציא' את כל סוגי הלחם והתבשילים שיאכל בסעודה. אולם, מאכל שאינו נאכל כחלק מהסעודה במטרה להשביע, אלא לשם קינוח ולתענוג בעלמא, כגון גלידה - יש לברך לפני אכילתו. ואף מאפה שברכתו 'מזונות', אם הוא ממולא במילוי מתוק, כגון עוגת תפוחים, יש לברך עליו. אולם, על 'מיני מזונות' אחרים, כגון עוגת שמרים וקרקרים, יתכן שאין לברך במהלך סעודה, וראוי לכוון בברכת המוציא לפוטרם; ונחלקו הפוסקים בנוגע לעוגות טורט, קצפת וכדומה, וכן בנוגע ל'נפלים' - אם יש לברך עליהם. ואם אוכל לשם השלמת השביעה - אינו מברך לכל הדעות, ואף אם מדובר במאפה ממולא. [סעיף ח, מא-מג, שעה"צ ס"ק לו, וביה"ל ד"ה טעונים; ביאורים ומוספים דרשו, 39]

אתמול למדנו

- מאפה העשוי מקמח ומים בלבד פְּלָחָם, אם הוא קשה ופריך, ונאכל תדיר בדרך עראי, ולא בדרך של 'קביעות סעודה' כלחם - ברכתו 'מזונות'.
- נחלקו הפוסקים בדין מצה בכל ימות השנה, אם ברכתה 'מזונות' או 'המוציא', ויש שכתבו שירא שמים יאכל ממנה רק בכמות המחייבת ברכת 'המוציא', או שיאכלנה בתוך סעודת פת.
- מאפה דק עד מאד, בין אם דקותו נגרמת מחמת רידוד הבצק, ובין אם היא נגרמת מכך שהבצק נוזלי ומתפשט באפייתו - ברכתו 'מזונות' אף כשאוכלים ממנו כמות גדולה.

מחר נלמד

- אתה אוכל כף קמח מצה ללא כל תוספת - האם תברך 'המוציא' או 'מזונות'?
- הנחת חתיכות לחם קטנות בתוך מרק רותח - מה תברך עליהן?
- מה מברכים על 'מצה פְּרִי' בכל ימות השנה, ומה מברכים עליו בפסח?